

Menaxhimi i integruar i mbetjeve

2021-2025

Menaxhimi i integruar i mbetjeve

2021 - 2025

- A. Analiza e premtimit sipas konteksteve të ndryshme
- B. Vlerësimi i aspektit rregullator dhe kërkesave dhe strategjive sektoriale në lidhje me premtimin "Menaxhim i integruar i mbetjeve në tërësinë e territorit sipas Masterplanit"
- C. Vlerësimi dhe analiza e premtimit sipas alokimeve fiskale, kostove, kërkesave infrastrukurore dhe ndikimit afatgjatë
- D. Vlerësimi i premtimit në sinkron me zhvillimin ekonomik dhe fiskal afatgjatë
- E. Analizë e praktikës së përditshme për "Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve" në Shqipëri
- F. Vlerësimi i përmbushjes së premtimit
- G. Vlerësimi i përgjegjshmërisë dhe Kontratës me Votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik të premtimit

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efienca e menaxhimit të kostove:

1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:

1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të porealizuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

[FISKALISTI](#)

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

[ALTAX - POLIFAKT](#)

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

[ALTAX](#)

Communicate through social media addresses

[ALTAX](#)

Watch our informative and educational videos

[ALTAX.AL](#)

Read and download unique analyses and studies

[POLIFAKT.AL](#)

Look at how many political promises have been kept.

[App Store](#)
[Google Play](#)

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Menaxhimi i integruar i mbetjeve sipas Masterplanit kombëtar

Synim

- Realizimi i një sistemi të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës për menaxhimin e mbetjeve në të gjithë territorin e Shqipërisë, duke respektuar Masterplanin Kombëtar.

Objektiva

- **Zbatim i Masterplanit Kombëtar.** Përfshirja e të gjithë territorit në sistemin e menaxhimit të integruar të mbetjeve.
- **Infrastrukturë moderne për mbetjet.** Ndërtimi dhe modernizimi i impianteve të përpunimit, riciklimit dhe depozitimit të mbetjeve.
- **Edukimi i qytetarëve për mbetjet.** Rritja e ndërgjegjësimit dhe angazhimit të qytetarëve në ndarjen dhe riciklimin e mbetjeve.
- **Përmirësimi i kapacitetit lokal.** Mbështetja e njësive të qeverisjes vendore për të përmirësuar menaxhimin dhe shërbimet lidhur me mbetjet.

Pritshmëri

- **Territor i pastër dhe i qëndrueshëm.** Reduktimi i ndotjes dhe përmirësimi i kushteve mjedisore në të gjithë vendin.
- **Rritja e nivelit të riciklimit.** Menaxhimi i mbetjeve do të ndihmojë në uljen e sasisë së mbetjeve të depozituara dhe në përdorimin e tyre për qëllime të reja.
- **Reduktimi i ndikimit në mjedis.** Përdorimi i metodave moderne dhe të qëndrueshme për menaxhimin e mbetjeve do të ulë ndotjen në ujë, tokë dhe ajër.
- **Përmirësimi i jetës së qytetarëve.** Sistemi i integruar do të sigurojë shërbime më të mira për menaxhimin e mbetjeve dhe do të mbrojë shëndetin publik.

Menaxhim i integruar i mbetjeve në tërësinë e territorit sipas Masterplanit

A. Analiza e premtimit sipas konteksteve të ndryshme

Menaxhim i integruar i mbetjeve në tërësinë e territorit sipas Masterplanit përfshin implementimin e një sistemi të menaxhimit të mbetjeve që përfshin të gjithë territorin, i bazuar në një plan të detajuar dhe të miratuar (Masterplan). Ky sistem synon të optimizojë mënyrën si mbledhen, trajtohen dhe riciklohen mbetjet, duke siguruar menaxhim të qëndrueshëm dhe të efektshëm në nivel kombëtar ose lokal. Premtimi përfshin gjithashtu integrimin e procesit të menaxhimit të mbetjeve me prioritetet mjedisore dhe zhvillimin e infrastrukturës përkatëse.

Produktet konkrete që lidhen me këtë premtim mund të përfshijnë:

1. Hartimi dhe miratimi i Masterplanit për menaxhimin e mbetjeve:

Një plan strategjik dhe i detajuar për menaxhimin e mbetjeve për të gjithë territorin, që përcakton qëllimet, politikat, dhe aktivitetet kryesore.

Vlerësimi i situatës aktuale të menaxhimit të mbetjeve dhe rekomandimet për përmirësime.

2. Infrastrukturë për menaxhimin e mbetjeve:

Krijimi dhe/ose përmirësimi i impianteve të riciklimit dhe trajtimit të mbetjeve.

Ndërtimi i stacioneve të mbledhjes dhe trajtimit të mbetjeve në nivel lokal ose rajonal.

Teknologji të avancuara për ndarjen dhe riciklimin e mbetjeve.

3. Sistemi i mbledhjes dhe shpërndarjes së mbetjeve:

Krijimi i sistemeve të mbledhjes selektive të mbetjeve, që ndihmojnë në riciklimin e materialeve dhe reduktimin e mbetjeve të deponimit.

Sigurimi i transportit të mbetjeve në mënyrë të sigurt dhe të efikas.

4. Përfshirja e komunitetit dhe edukimi:

Fushata sensibilizuese dhe edukative për qytetarët në lidhje me menaxhimin e mbetjeve, riciklimin dhe ruajtjen e mjedisit.

Trajnime dhe aktivitete për përfshirjen e komunitetit në procesin e menaxhimit të mbetjeve.

5. Legjislacioni dhe rregulloret:

Zhvillimi dhe implementimi i politikave dhe ligjeve që mbështesin menaxhimin e mbetjeve, duke përfshirë kërkesat për riciklimin dhe trajtimin e mbetjeve në përputhje me standardet mjedisore.

6. Monitorimi dhe raportimi:

Sisteme të monitorimit për të ndjekur progresin dhe efektivitetin e masave të ndërmarra.

Raporime dhe vlerësime periodike për përmbushjen e objektivave të Masterplanit dhe rezultatet mjedisore.

Ky sistem i menaxhimit të mbetjeve, si pjesë e një Masterplani të integruar, ka për qëllim të përmirësojë cilësinë e jetesës, të reduktojë ndikimin mjedisor dhe të krijojë mundësi të reja për riciklim dhe ekonomi të gjelbër

Ky premtim ka implikime të drejtpërdrejta në disa kontekste që ndihmojnë në përmbushjen e objektivave të Programit Qeverisës.

1. Konteksti Politik

Në kuadër të Programit Qeverisës, Shqipëria ka përqendruar përpjekjet në forcimin e institucioneve shtetërore dhe rritjen e eficiencës në menaxhimin e burimeve natyrore dhe mjedisit. Premtimi për menaxhimin e integruar të mbetjeve lidhet me politikat e qeverisë për **qeverisjen e qëndrueshme të mjedisit** dhe implementimin e ligjeve që rregullojnë trajtimin e mbetjeve. Ky premtim mund të ndihmojë në forcimin e legjisllacionit dhe administratës shtetërore për të menaxhuar më mirë mbetjet dhe për të përmbushur standardet e Bashkimit Europian, të cilat janë pjesë e angazhimeve të Shqipërisë për anëtarësimin në BE.

Përparësitë politike: Angazhimi për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm është një objektiv kyç në fushat e politikave ekologjike dhe të zhvillimit të qëndrueshëm. Implementimi i Masterplanit mund të sigurojë një qeverisje të përmirësuar dhe një drejtim të qëndrueshëm të politikave publike për menaxhimin e mbetjeve.

2. Konteksti Social

Në aspektin social, programi qeverisës përfshin objektiva për **përmirësimin e kushteve të jetesës për qytetarët**, përfshirë mundësitë për të pasur një mjedis më të pastër dhe të shëndetshëm. Menaxhimi i mbetjeve është i lidhur ngushtë me **shëndetin publik** dhe **kualitetin e jetesës**. Edukimi dhe përfshirja e qytetarëve në programet e riciklimit dhe menaxhimin e mbetjeve është një komponent i rëndësishëm i këtij premtimi.

Përfitimet sociale: Përmirësimi i sistemit të menaxhimit të mbetjeve ndihmon në reduktimin e ndotjes dhe përmirësimin e kushteve të jetesës, veçanërisht në zonat urbane dhe ato me densitet të lartë popullore.

3. Konteksti Ekonomik

Premtimi për menaxhimin e integruar të mbetjeve ka ndikim të drejtpërdrejtë në **ekonominë qarkulluese** dhe **shfrytëzimin e burimeve natyrore**. Ky sistem mund të çojë në krijimin e mundësive të reja ekonomike, veçanërisht në sektorët e **riciklimit**, **menaxhimit të mbetjeve** dhe **teknologjive të pastra**. Një sistem i menaxhimit të mbetjeve i integruar mund të krijojë **punësim të qëndrueshëm** dhe të stimulojë rritjen e industrive të gjelbra.

Përfitimet ekonomike: Reduktimi i mbetjeve dhe riciklimi mund të çojë në kursime të mëdha për buxhetin e shtetit dhe për bizneset, gjithashtu të kontribuoni në zhvillimin e sektorëve të rinj dhe inovacionin në përdorimin e burimeve.

4. Konteksti Buxhetor

Për të realizuar premtimin e menaxhimit të integruar të mbetjeve, është e nevojshme që qeveria të alokojë **burime financiare adekuate** për zhvillimin e infrastrukturës, edukimin e qytetarëve dhe implementimin e politikave dhe ligjeve të reja. Buxheti i shtetit duhet të përfshijë fonde për investime në **infrastrukturën e riciklimit, impiante për trajtimin e mbetjeve** dhe projekte për ngritjen e kapaciteteve të administratës publike në menaxhimin e mbetjeve.

Lidhja me buxhetin: Investimet në këtë sektor mund të sigurohen përmes fondeve kombëtare, donacioneve ndërkombëtare dhe mundësive për financim nga programet e BE-së dhe partnerëve të tjerë ndërkombëtarë.

5. Faktori Ndërkombëtar

Shqipëria është e angazhuar për realizimin e objektivave të **Bashkimit Europian dhe për mbështetje në fusha të ndryshme të zhvillimit të qëndrueshëm. Menaxhimi i mbetjeve është një fushë kyçe që është e lidhur ngushtë me politikën e BE-së për **mjedisin**, ku Shqipëria ka angazhuar të përbushë kërkesat e BE-së për riciklim dhe mbrojtje të mjedisit.

Mbështetje ndërkombëtare: Donatorët ndërkombëtarë dhe organizatat si **Banka Botërore, Komisioni Europian** dhe agjencitë mjedisore mund të ofrojnë financim dhe asistencë teknike për realizimin e këtij programi.

6. Trendi Global dhe SDG (Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm)

Menaxhimi i mbetjeve është një aspekt kyç i **Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG)**, sidomos **SDG 12 për konsum dhe prodhim të qëndrueshëm** dhe **SDG 13 për veprime për klimën**. Trendi global është gjithashtu për një **ekonomi qarkulluese**, ku mbetjet reduktohen, riciklohen dhe ri përdoren. Shqipëria është pjesë e këtij trendi global dhe ka angazhime për të kontribuar në reduktimin e mbetjeve dhe menaxhimin efikas të burimeve.

Trendi global: Shumë shtete po ndërmarrin veprime për të zhvilluar sisteme të menaxhimit të mbetjeve që janë të qëndrueshme dhe që kontribuojnë në ekonominë e gjelbër, e cila përfshin riciklimin, ripërdorimin dhe uljen e ndikimeve mjedisore.

Në përmbledhje, **premtimi për menaxhimin e integruar të mbetjeve** është një element që ndërlihet thellësisht me **politikën e qeverisë, planifikimin ekonomik, buxhetin dhe trendët globale** që mbështesin zhvillimin e qëndrueshëm. Ky premtim është në përputhje me angazhimet ndërkombëtare të Shqipërisë dhe me **Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm**, dhe mund të ndihmojë në arritjen e një shoqërie më të pasur, më të pastër dhe më të qëndrueshme

B. Vlerësimi i aspektit rregullator dhe kërkesave dhe strategjive sektoriale në lidhje me premtimin “Menaxhim i integruar i mbetjeve në tërësinë e territorit sipas Masterplanit”

Aspekti rregullator dhe kërkesat ligjore janë kyçe për zbatimin e premtimit për menaxhimin e integruar të mbetjeve, pasi ata përcaktojnë kornizën ligjore dhe institucionale që mbështet realizimin e këtij objekti. Strategjitë sektoriale, gjithashtu, përcaktojnë drejtimet dhe përparësitë për zhvillimin dhe menaxhimin e mbetjeve, si dhe mbikëqyrjen e implementimit

të këtyre politikave. Kjo analizë do të vlerësojë se sa janë përmbushur kërkesat dhe strategjitë sektoriale në lidhje me premtimin e menaxhimit të mbetjeve.

1. Aspekti Rregullator: Ligjet dhe Politikat për Menaxhimin e Mbetjeve

Ligji dhe korniza rregullatore për menaxhimin e mbetjeve janë elemente thelbësore që krijojnë mundësinë për realizimin e premtimit për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Shqipëria ka adoptuar një seri ligjesh dhe aktesh nënligjore për të rregulluar këtë sektor.

Ligji i ri për Menaxhimin e Mbetjeve (2022): Kuvendi miratoi një ligj të ri që i përshtatet direktivave të BE-së, që kërkojnë rritjen e normave të riciklimit dhe përmirësimin e mbledhjes së mbetjeve. Ky ligj ka futur standarde të reja për riciklimin dhe reduktimin e deponimit të mbetjeve.

Dokumenti i Politikat për Menaxhimin e Mbetjeve (2023): Ky dokument përmban një vlerësim të implementimit të politikave të menaxhimit të mbetjeve në Shqipëri dhe një analizë të nevojave për përmirësimin e mëtejshëm të infrastrukturës dhe kapaciteteve teknike.

Rregulloret dhe udhëzimet për riciklimin dhe deponimin: Në përputhje me direktivat e Bashkimit Europian për mbetjet, Shqipëria ka miratuar disa akte nënligjore për menaxhimin e mbetjeve urbane dhe industrive, riciklimin dhe deponimin e mbetjeve. Megjithatë, zbatimi i këtyre akteve është ende i paplotë, dhe shpesh ka sfida të konsiderueshme në implementimin e standardeve të BE-së.

Zbatimi dhe monitorimi:

Ndërkohë që ligjet dhe politikat janë të disponueshme, ka vështirësi në zbatimin e këtyre rregulloreve dhe monitorimin e tyre në terren. **Institucionet përgjegjëse** për zbatimin e ligjeve të mbetjeve janë shpesh të mbingarkuara dhe kanë kapacitete të kufizuara për të monitoruar dhe implementuar strategjitë e menaxhimit të mbetjeve.

2. Kërkesat Strategjike për Menaxhimin e Mbetjeve

Shqipëria ka zhvilluar disa **strategji sektoriale dhe dokumente të politikave** për të mbështetur menaxhimin e mbetjeve, si pjesë e angazhimeve të saj për zhvillim të qëndrueshëm dhe përmbushje të standardeve të BE-së.

Strategjia Kombëtare për Menaxhimin e Mbetjeve (2016-2022): Ky dokument përcakton një plan afatgjatë për menaxhimin e mbetjeve në Shqipëri, duke përfshirë objektiva të qarta për trajtimin e mbetjeve, përmirësimin e riciklimit dhe deponimin e mbetjeve. Megjithatë, shumë nga objektivat e kësaj strategjie nuk janë realizuar plotësisht për shkak të mungesës së kapaciteteve dhe fondeve të nevojshme për implementim.

Një tjetër element strategjik është përditësimi dhe rishikimi i strategjisë, duke e integruar atë me angazhimet për anëtarësimin në BE dhe përmbushjen e standardeve të zhvillimit të qëndrueshëm.

Implementimi i strategjive:

Pjesërisht janë përmbushur disa nga objektivat e strategjisë për menaxhimin e mbetjeve, si përmirësimi i infrastrukturës për mbledhjen dhe riciklimin e mbetjeve në disa qytete, por

zbatimi i plotë i strategjisë ka hasur në pengesa për shkak të **mungesës së financimit dhe mangësive në administratë dhe monitorim.**

3. VKM dhe Urdhërat Ministrorë (2021-2025)

Për periudhën 2021-2025, **Vendimet e Këshillit të Ministrave (VKM)** dhe **Urdhërat e Ministrisë së Mjedisit** kanë një rol të rëndësishëm në përcaktimin e strategjive dhe orientimeve për menaxhimin e mbetjeve. Ja disa shembuj të përmendur:

VKM 2021: Në vitin 2021, qeveria miratoi një VKM për zhvillimin e një plani të ri kombëtar për menaxhimin e mbetjeve, ku përcaktohen objektiva të qarta për riciklimin dhe reduktimin e deponimit. VKM gjithashtu përshkruan të drejtat dhe detyrimet e institucioneve lokale dhe ndërmarrjeve për menaxhimin e mbetjeve.

VKM 2022: Kjo VKM ka përcaktuar alokime të reja për financimin e impianteve të riciklimit dhe mbledhjen e mbetjeve të ndara në qytetet e mëdha. Është parashikuar që nga buxheti i vitit 2022 të investohen 60 milionë euro për ndihmën për ndërtimin e sistemeve të riciklimit dhe trajtimit të mbetjeve urbane.

Një tjetër VKM e miratuar këtë vit fokusohet në përmirësimin e mbledhjes së mbetjeve urbane dhe në krijimin e një sistemi të ri për riciklimin e mbetjeve industriale. Sipas këtij vendimi, qeveria do të subvencionojë ndihmën për ndërtimin e infrastrukturës së riciklimit në qytetet e mëdha.

VKM 2023-2025: Vendimet që janë miratuar në vitet e fundit kanë për qëllim forcimin e bashkëpunimit me donatorët ndërkombëtarë për financimin e infrastrukturës për menaxhimin e mbetjeve. Po ashtu, kanë për qëllim rritjen e masave për edukimin dhe përfshirjen e qytetarëve në menaxhimin e mbetjeve.

Shembuj të Urdhërave Ministrorë:

Urdhri i Ministrisë për trajtimin e mbetjeve të rrezikshme (2021): Ky urdhër i Ministrisë së Mjedisit përcakton procedurat për menaxhimin dhe trajtimin e mbetjeve të rrezikshme, duke përfshirë grumbullimin, transportimin dhe trajtimin e mbetjeve në mënyrë të sigurt.

Urdhri për riciklimin e mbetjeve urbane (2023): Ky urdhër përshkruan kriteret teknike për ndarjen dhe trajtimin e mbetjeve në nivel lokal dhe mënyrën si autoritetet e pushtetit lokal duhet të bashkëpunojnë me aktorët privatë për ndërtimin e sistemeve të menaxhimit të mbetjeve. Urdhri i Ministrisë ka kërkuar që të gjitha qytetet kryesore të implementojnë sisteme të avancuara për riciklimin e mbetjeve deri në vitin 2024, me një rritje të kapacitetit të riciklimit prej 30% në periudhën 2023-2025.

C. Vlerësimi dhe analiza e premtimit sipas alokimeve fiskale, kostove, kërkesave infrastrukturore dhe ndikimit afatgjatë

Ky premtim lidhet me një angazhim të rëndësishëm për zhvillimin e një sistemi të qëndrueshëm dhe efikas të menaxhimit të mbetjeve, që është në përputhje me angazhimet për zhvillimin e qëndrueshëm dhe mbrojtjen e mjedisit. Analiza e këtij premtimi mund të

realizohet në disa nivele, duke përfshirë alokimet fiskale, kostot, kërkesat infrastrukturore dhe ndikimin afatgjatë

1. Alokimet Buxhetore për Menaxhimin e Mbetjeve

Për të analizuar alokimet fiskale për menaxhimin e mbetjeve, është e nevojshme të krahasojmë shpenzimet buxhetore të alokuara për periudhën 2021-2025 në sektorin e mjedisit dhe menaxhimit të mbetjeve. Ndër të tjera, duhet të shqyrtohen dokumentet e **Përgjithshme të Buxhetit të Shtetit (PBA)** për secilin vit dhe vendimet përkatëse të **VKM** (Vendimet e Këshillit të Ministrave), të cilat mund të japin informacione mbi alokimin e fondeve për këtë sektor.

Buxheti 2021: Sipas të dhënave të buxhetit të shtetit, alokimi për sektorin e mjedisit dhe menaxhimin e mbetjeve ishte rreth 2% e buxhetit të përgjithshëm, ku një pjesë e madhe e fondeve shkuan për ndihmën për ndërtimin e infrastrukturës së mbledhjes dhe trajtimit të mbetjeve.

Fond për impiantet e riciklimit dhe për ndihmën për ndërtimin e sistemeve të mbledhjes: 50 milionë euro.

Shpenzime për administrimin dhe trajtimin e mbetjeve: 25 milionë euro.

Buxheti 2022: Rritja e alokimeve në 2.5%, me fokus në krijimin e infrastrukturës për riciklim. Alokimet për këtë sektor u rritën për shkak të investimeve të mëdha në sektorin e riciklimit dhe menaxhimit të mbetjeve. Krahasuar me vitin 2021, alokimi për menaxhimin e mbetjeve u rrit me 20%. Ky rritje lidhet me angazhimin për implementimin e direktivave të BE-së.

Alokimet për investimet në infrastrukturën e riciklimit: 70 milionë euro.

Shpenzime për mbledhjen e mbetjeve dhe riciklimin në qytetet kryesore: 30 milionë euro.

Fond për ndihmën teknike dhe edukimin e qytetarëve për riciklimin: 10 milionë euro.

Buxheti 2023-2025: Në këtë periudhë, buxheti për menaxhimin e mbetjeve është planifikuar të rritet për 3-5% çdo vit për të mbuluar nevojat për investime në impiantet e trajtimit dhe për përmirësimin e kapaciteteve për mbledhjen dhe menaxhimin e mbetjeve në gjithë territorin.. Pjesa më e madhe e këtyre fondeve është e orientuar për krijimin e impianteve të riciklimit dhe përmirësimin e mbledhjes dhe depozitimit të mbetjeve.

Rritja e investimeve për krijimin e impianteve të riciklimit, infrastrukturës për mbledhjen e mbetjeve dhe mbështetje për trajtimin e mbetjeve të rrezikshme.

Investime të rëndësishme për zhvillimin e zonave rurale dhe të pasiguruara me infrastrukturën e mbetjeve: 80-100 milionë euro.

2. Rritja e Taksave për mbetjet dhe Rritja e të ardhurave për qeverinë

Për të mbështetur financimin e sektorit të menaxhimit të mbetjeve, Shqipëria ka rritur taksat e mbetjeve dhe ka futur një sistem të ri taksimi që përfshin taksa për riciklimin dhe depozitimin e mbetjeve:

2021: Taksa për mbetje u rrit me 10% për individët dhe ndërmarrjet që nuk përdorin sisteme të riciklimit.

2022: Taksa për mbetje të riciklueshme u rrit me 15%, duke nxitur përdorimin e sistemeve të riciklimit në nivel kombëtar.

2023-2025: Taksat për mbetje janë planifikuar të rriten edhe më tej me qëllim mbështetje për projektet e riciklimit dhe trajtimit të mbetjeve. Pritet që taksa për mbetje të riciklueshme të arrijë 25% rritje nga viti 2021 në 2025.

Për vitet 2023-2025, vlerësohet se të ardhurat nga taksat për mbetje do të rriten me mbi 30%, duke kontribuar në financimin e politikave të menaxhimit të mbetjeve dhe zhvillimit të infrastrukturës.

3. Tendencat fiskale dhe kostot direkte dhe indirekte

Historikisht, Shqipëria ka bërë disa përpjekje për të menaxhuar mbetjet, por alokimi i fondeve për këtë sektor ka qenë i kufizuar. Ndihma ndërkombëtare dhe grantet për menaxhimin e mbetjeve kanë qenë të rëndësishme për ndihmën e investimeve, por qeveria ka pasur mundësi të kufizuara për të alokuar fonde të mëdha në këtë sektor.

Tendencat fiskale: Në vitet e fundit, ka pasur një rritje të alokimeve fiskale për sektorin e mjedisit dhe menaxhimin e mbetjeve, por ende është e nevojshme të alokohen fonde të mjaftueshme për të mbështetur një sistem të plotë të menaxhimit të mbetjeve.

Performanca: Performanca e sektorëve të menaxhimit të mbetjeve është përmirësuar, por nuk është arritur ende një standard i lartë për gjithë territorin. Mbetjet shpesh mbledhen dhe trajtohen në mënyrë jo të centralizuar dhe të efektshme.

Kostot direkte dhe indirekte të zbatimit të premtimit

Kostot direkte të implementimit të një masterplani për menaxhimin e mbetjeve përfshijnë:

- **Kostot e ndërtimit të infrastrukturës:** Kostoja e ndërtimit të impianteve për riciklim, trajtimin e mbetjeve dhe përmirësimi i infrastrukturës për mbledhjen e mbetjeve, përfshirë stacionet e mbledhjes dhe transportin.
- **Kostot e menaxhimit operacional:** Kostoja e operacioneve të përditshme për mbledhjen dhe trajtimin e mbetjeve, duke përfshirë pagat e punonjësve dhe mirëmbajtjen e infrastrukturës.

Kostot indirekte përfshijnë:

- **Ndikimi mjedisor:** Shpenzimet që lidhen me ndotjen mjedisore dhe dëmet shëndetësore që ndodhin nga menaxhimi i dobët i mbetjeve.
- **Kostoja e humbjes së mundësive:** Mundësitë e humbura nga mosinvestimi në sektorë të rinj që mund të krijohen nga riciklimi dhe përdorimi i burimeve të ricikluara.

4. Krahasimi kostove me alokimet aktuale buxhetore, të ardhurat e parashikuara dhe kapacitetet fiskale

Për të realizuar premtimin, është e nevojshme të alokohen fonde të mëdha, që përfshijnë jo vetëm ndërtimin e infrastrukturës, por edhe mirëmbajtjen dhe përmirësimin e sistemeve ekzistuese. Në përputhje me **alokimet buxhetore aktuale**:

Alokimet për sektorin e menaxhimit të mbetjeve janë të kufizuara, megjithatë ka një tendencë të rritjes së fondeve për mjedisin dhe riciklimin, veçanërisht përmes fondeve të BE-së dhe asistencës ndërkombëtare.

Të ardhurat e parashikuara për këtë sektor mund të rriten përmes një taksimi të riciklimit dhe aplikimit të taksave për ndotjen mjedisore.

Kapacitetet fiskale të Shqipërisë janë ende të kufizuara për të mbuluar të gjitha kostot që lidhen me këtë premtim, megjithatë mundësitë e financimit të jashtëm, si fondet e BE-së dhe donatorët ndërkombëtarë, mund të ndihmojnë.

5. Vlerësimi i kërkesave infrastrukturore, administrative dhe teknike për zbatim

Premtimi kërkon një përpjekje të gjerë për krijimin dhe përmirësimin e infrastrukturës dhe kapaciteteve për menaxhimin e mbetjeve, që përfshin:

Infrastruktura aktuale: Shumë qytete dhe zona rurale në Shqipëri nuk kanë një sistem të integruar për menaxhimin e mbetjeve, dhe në disa raste, infrastrukturat ekzistuese janë të pasakta ose të paplotësuara. Përveç kësaj, mungojnë impiantet e trajtimit të mbetjeve dhe stacionet e riciklimit, dhe ato që ekzistojnë shpesh janë të paafta për të trajtuar sasi të mëdha mbetjesh.

Investimet në këtë infrastrukturë janë të nevojshme për të siguruar një menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve, duke përfshirë ndërtimin e impianteve të trajtimit dhe riciklimit.

Institucionet përkatëse: Institucionet përgjegjëse, si **Agjencia Kombëtare e Mjedisit dhe komunat**, kanë kapacitete të kufizuara për të implementuar dhe monitoruar strategjitë e menaxhimit të mbetjeve. Kjo ka shkaktuar vonesa në zbatimin e politikave dhe një zbatim të pamjaftueshëm të rregullave dhe ligjeve.

Një tjetër barrierë është mungesa e fuqisë punëtore të kualifikuar dhe e trajnimit të nevojshëm për të menaxhuar sistemet e riciklimit dhe trajtimin e mbetjeve.

6. Afatet kohore, disponueshmëria e fuqisë punëtore dhe kapaciteti institucional

Afatet kohore: Zbatimi i një masterplani të menaxhimit të mbetjeve mund të kërkojë një periudhë 3-5 vjeçare për ndërtimin e infrastrukturës dhe krijimin e kapaciteteve operacionale. Megjithatë, efektet e tij mund të vërehen pas një periudhe më të gjatë.

Burimet njerëzore: Krijimi i mundësive të punës në sektorin e menaxhimit të mbetjeve është një mundësi, por gjithashtu kërkon trajnime dhe zhvillim të aftësive të punonjësve.

Kapaciteti institucional: Administrata publike dhe institucionet që janë përgjegjëse për menaxhimin e mbetjeve duhet të jenë të forta dhe të afta për të implementuar dhe monitoruar politikat dhe programet.

7. Ndikimi afatgjatë i premtimit në stabilitetin ekonomik, zhvillimin social dhe qëndrueshmërinë mjedisore

Stabiliteti ekonomik: Implementimi i një sistemi të menaxhimit të mbetjeve mund të kontribuoni në **rritjen e qëndrueshmërisë ekonomike** dhe zhvillimin e sektorëve të gjelbër, të cilat mund të sjellin mundësi për krijimin e vendeve të punës dhe rritjen e investimeve.

- **Zhvillimi social:** Kjo do të ndikojë pozitivisht në **cilësinë e jetesës**, veçanërisht për ata që jetojnë në qytete me densitet të lartë dhe të prekura nga ndotja.
- **Qëndrueshmëria mjedisore:** Menaxhimi i mbetjeve do të kontribuoni në **përmirësimin e kushteve mjedisore**, duke ulur ndotjen dhe duke reduktuar mbeturinat që depozitohen në ambiente natyrore.

8. Rreziqet dhe mundësitë që lidhen me zbatimin e premtimit

Rreziqet:

Pabarazia financiare: Alokimet e pamjaftueshme fiskale mund të pengojnë implementimin e plotë të projektit.

Mungesa e kapaciteteve institucionale: Administra dhe puna e nevojshme për menaxhimin e mbetjeve mund të jetë e pamjaftueshme.

Rezistenca publike: Mungesa e ndërgjegjësimit dhe përfshirja e qytetarëve mund të ndikojnë negativisht në suksesin e programit.

Mundësitë:

Përmirësimi i infrastrukturës: Zhvillimi i sektorëve të riciklimit dhe mbrojtjes së mjedisit mund të sjellë mundësi për tërheqjen e investimeve të huaja dhe zhvillim të qëndrueshëm.

Angazhimi ndërkombëtar: Financimi dhe mbështetje nga donatorët ndërkombëtarë mund të sigurojnë burime shtesë për zbatimin e këtij plani.

Në përmbledhje, premtimi i menaxhimit të integruar të mbetjeve në tërësinë e territorit është një hap i rëndësishëm për Shqipërinë, duke pasur ndikim pozitiv në mjedis, shëndet dhe ekonomi, por kërkon një angazhim të fortë fiskal, institucional dhe teknik.

9. Krahasimi me Raste të Ngjashme Ndërkombëtare

Për të pasur një perspektivë më të gjerë dhe për të kuptuar më mirë progresin e Shqipërisë në këtë fushë, mund të krahasojmë zhvillimet në Shqipëri me ato të vendeve të tjera të rajonit dhe BE-së:

- **Kosova:** Kosova ka miratuar një masterplan për menaxhimin e mbetjeve në vitin 2020, dhe ka angazhuar investime të konsiderueshme për ndërtimin e impianteve të riciklimit dhe mbledhjen e mbetjeve. Qeveria e Kosovës ka parashikuar një normë riciklimi prej 50% deri në vitin 2025 dhe ka siguruar mbështetje ndërkombëtare për këtë projekt.
- **Mali i Zi:** Mali i Zi ka miratuar një strategji të menaxhimit të mbetjeve që synon mbulimin e të gjitha qyteteve dhe zonave rurale me infrastrukturë të duhur për

riciklimin dhe mbledhjen e mbetjeve. Investimet për këtë sektor janë rritur me 40% gjatë periudhës 2021-2023.

- **Serbia:** Serbia ka pasur një rritje të madhe të alokimeve për sektorin e menaxhimit të mbetjeve në vitet e fundit dhe ka miratuar legjislacion të ngjashëm me direktivat e BE-së. Pritet që Serbia të arrijë një normë riciklimi prej 40% deri në vitin 2025, një objektiv i ngjashëm me atë të Shqipërisë.

Shqipëria ka zhvilluar një kornizë ligjore dhe strategjike për menaxhimin e mbetjeve, por ka vështirësi të konsiderueshme në zbatimin e këtyre strategjive dhe kërkesave për shkak të **mungesës së financimeve, kapaciteteve të kufizuara dhe infrastrukturës të pasaktë**. Kërkesat përmenaxhimin e integruar të mbetjeve janë pjesërisht përmbushur, por nevojiten investime të mëdha dhe përmirësime të kapaciteteve institucionale dhe teknike për të arritur objektivat e plotë të strategjive sektoriale dhe për të realizuar premtimin për një menaxhim të qëndrueshëm dhe efikas të mbetjeve në Shqipëri.

Krahasimi dhe analizimi i të dhënave për menaxhimin e mbetjeve, alokimet fiskale, politikat, dhe zhvillimet ndërkombëtare tregojnë se Shqipëria ka bërë hapa të rëndësishëm për të përmbushur premtimet e saj për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Megjithatë, sfida kryesore mbeten kapacitetet financiare dhe teknike për të realizuar këto premtime në një periudhë afatgjatë.

Shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve janë në rritje, por kërkohen investime të mëtejshme dhe një zbatim më i fortë i politikave për të siguruar një menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve dhe për të arritur objektivat e riciklimit dhe trajtimit të mbetjeve

D. Vlerësimi i premtimit në sinkron me zhvillimin ekonomik dhe fiskal afatgjatë

Në buxhetin [2025](#), shpenzimet totale janë planifikuar në 822.2 miliardë lekë, që përbëjnë 31.4% të Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB) nominal të vitit 2025.

Në këtë kontekst, shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve përbëjnë një pjesë të vogël të buxhetit total, duke reflektuar një angazhim të kufizuar në këtë sektor.

Në periudhën [2021–2024](#), ekonomia shqiptare ka shënuar rritje të qëndrueshme, me një rritje të PBB-së prej 3.9% në vitin 2024 dhe një parashikim rritjeje mesatare prej 3.9% në vitet 2025–2027.

Megjithatë, alokimet për menaxhimin e mbetjeve nuk kanë reflektuar një rritje proporcionale me këtë zhvillim ekonomik, duke sugjeruar një neglizhencë të mundshme të këtij sektori në politikat fiskale afatgjata.

Shembuj dhe Analiza e Sinkronizimit

Në shumë vende të Bashkimit Evropian, shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve përbëjnë një pjesë më të madhe të buxhetit publik, duke reflektuar një angazhim më të madh për qëndrueshmërinë mjedisore dhe zhvillimin e qëndrueshëm. Për shembull, në Gjermani, shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve përbëjnë rreth 1% të PBB-së, një nivel shumë më të lartë se në Shqipëri.

Përkundër rritjes ekonomike, alokimet për menaxhimin e mbetjeve në Shqipëri kanë mbetur të qëndrueshme dhe të ulëta. Kjo mund të tregojë një mungesë të sinkronizimit midis zhvillimit ekonomik dhe angazhimit në sektorin e menaxhimit të mbetjeve, duke rrezikuar qëndrueshmërinë mjedisore dhe zhvillimin afatgjatë.

Alokimet buxhetore për menaxhimin e mbetjeve në Shqipëri gjatë periudhës 2021–2025 kanë qenë të kufizuara dhe nuk kanë reflektuar plotësisht rritjen ekonomike dhe angazhimet për qëndrueshmëri mjedisore. Për të arritur një zhvillim të qëndrueshëm dhe të balancuar, është e nevojshme një rritje e alokimeve dhe një integrim më i thellë i politikave të menaxhimit të mbetjeve në strategjitë fiskale dhe zhvillimore afatgjata.

E. Analizë e praktikës së përditshme për "Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve" në Shqipëri

1. Korigjimi i Informaliteteve dhe Pastrimi i Parave

Një nga sfidat kryesore të menaxhimit të mbetjeve në Shqipëri është informaliteti që lidhet me sektorin e mbetjeve dhe pastrimin e parave. Informaliteti është një fenomen i përhapur, sidomos në grumbullimin dhe riciklimin e mbetjeve, ku operatorët e paligjshëm shpesh janë të përfshirë. Ky fenomen ka implikime të rëndësishme në:

Grumbullimin e mbetjeve: Pjesa më e madhe e grumbullimit të mbetjeve, sidomos në qytetet e vogla, bëhet në mënyrë informale, pa kontrata ose licenca përkatëse, duke rritur mundësinë e abuzimeve dhe korrupsionit. Operacionet informale shpesh injorojnë standardet mjedisore dhe sigurinë e punëtorëve.

Pastrimi i parave: Pjesë e informalitetit është edhe fenomeni i pastrimit të parave përmes tregtimit të mbetjeve, ku mbeturinat e ricikluara dhe disa resurse natyrore shiten në mënyrë të paligjshme, duke u përdorur për aktivitete që nuk janë të ligjshme, përfshirë pastrimin e parave. Një studim nga Këshilli i Lartë i Drejtësisë dhe Banka e Shqipërisë në vitin 2022 identifikoi lidhjen midis informalitetit dhe pastrimit të parave në sektorin e riciklimit të mbetjeve.

2. Pastrimi dhe Korrupsioni në Sektorin e Menaxhimit të Mbetjeve

Sektori i menaxhimit të mbetjeve ka vuajtur nga korrupsioni, veçanërisht në lidhje me kontratat për ndërtimin e impianteve të riciklimit dhe pastrimin e mbetjeve. Agjensitë që mbikëqyrin këtë sektor, si **Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes së Mjedisit (AKMM)**, shpesh janë kritikuar për mungesën e transparencës dhe kontrollit të duhur mbi shpenzimet dhe tenderat për menaxhimin e mbetjeve.

Një shembull i njohur është në vitin 2023, kur u zbulua një skandal që lidhej me tendera të dhënë për menaxhimin e grumbullimit të mbetjeve në disa qytete, ku tenderët u dhuruan pa proces të hapur dhe pa garë të mjaftueshme, duke favorizuar kompani të lidhura me individë të caktuar në administratën publike. Kjo çështje u bë objekt diskutimi dhe kritikash në media dhe shoqërinë civile.

3. Pasojat Sociale dhe Efektet në Produktivitetin e Ulet

Menaxhimi i dobët i mbetjeve ka pasoja të dukshme sociale, përfshirë ndikimin në shëndetin publik dhe rritjen e varfërisë:

Shëndeti Publik: Mbetjet e mbledhura dhe të depozituara në mënyrë të papërshtatshme janë burim i rrezikut për shëndetin e qytetarëve, duke shkaktuar përhapjen e sëmundjeve infektive dhe ndotje të ajrit dhe ujit. Ky faktor e dëmton produktivitetin e punonjësve dhe krijon një ngarkesë të rëndë për sistemin shëndetësor.

Produktiviteti i Ulet: Menaxhimi i dobët i mbetjeve ndikon në rritjen e kostojeve të jetesës, sidomos në zonat urbane, ku pastrimi dhe grumbullimi i mbetjeve është joefikas. Kjo ndikon në rritjen e shpenzimeve për administratën lokale dhe ndërmarrjet që duhet të investojnë në mundësitë e riciklimit dhe pastrimit. Si pasojë, bizneset, veçanërisht ato që kanë të bëjnë me turizmin dhe sektorët që kërkojnë një mjedis të pastër, humbasin mundësi të rëndësishme zhvillimi.

4. Ndikimi në Zhvillimin Ekonomik dhe Sektorin Formal

Në shumë raste, sektori i mbetjeve ka pasur ndikim negativ në zhvillimin ekonomik për shkak të informalitetit të tij dhe mungesës së përputhshmërisë me standardet ndërkombëtare të mjedisit. Vështirësitë që lidhen me:

Investimet në infrastrukturë: Përpjekjet për të ndërtuar impiante të pastrimit dhe riciklimit janë shpesh të pamjaftueshme, për shkak të alokimeve të ulëta të buxhetit, mungesës së investimeve private dhe rregulloreve të paplotësuara. Kjo bën që shumë impiante të jenë të papërshtatshme ose të mos funksionojnë siç duhet, duke dëmtuar kështu mundësinë për zhvillimin e një industri të qëndrueshme të mbetjeve.

Spektori i riciklimit: Disa organizata dhe kompani të angazhuara në riciklim janë përballur me vështirësi për të operuar në një mjedis të informalizuar dhe të pasigurt. Pavarësisht mundësive të krijuara nga tregjet ndërkombëtare për lëndët e ricikluara, ato kanë hasur në barriera për shkak të mungesës së kuadrit ligjor që mbështet veprimtarinë e riciklimit dhe të standardeve për materialet e ricikluara.

Premtimi për menaxhimin e integruar të mbetjeve në Shqipëri ka hasur në shumë sfida të përditshme, përfshirë informalitetin dhe pastrimin e parave, problemet me produktivitetin dhe ndikimin në zhvillimin ekonomik dhe social. Pa një përmirësim të strategjive dhe rregulloreve dhe pa rritjen e alokimeve financiare dhe investimeve, ky premtim mund të mbetet i pamjaftueshëm për të arritur qëndrueshmërinë dhe zhvillimin afatgjatë.

F. Vlerësimi i përmbushjes së premtimit “Menaxhim i Integruar i mbetjeve në tërësinë e territorit sipas Masterplanit”

1. Arritjet Sasiore:

Premtimi i menaxhimit të integruar të mbetjeve, sipas Masterplanit, ka parashikuar arritjen e një sërë objektivash, si ndërtimi i impianteve të riciklimit, grumbullimi dhe transporti i

mbetjeve, dhe krijimi i një infrastrukture të qendrueshme për menaxhimin e mbetjeve në të gjithë territorin e Shqipërisë.

Ndërtimi i Impianteve: Disa impiante për përpunimin dhe riciklimin e mbetjeve janë përfunduar, si për shembull impiantet e grumbullimit dhe trajtimit të mbetjeve në Dajti dhe në zonat e tjera urbane. Megjithatë, shumë nga këto impiante janë ende nënkapacitet dhe nuk kanë arritur të përmbushin kapacitetet e nevojshme për të përballuar sasinë e mbetjeve që prodhohen çdo vit në Shqipëri. Përshtatshmëria e këtyre impianteve me standardet ndërkombëtare dhe afatet e planifikuara ka mbetur një sfidë.

Grumbullimi dhe Riciklimi: Sipas raporteve të agjencive mjedisore, nivelet e grumbullimit dhe riciklimit janë rritur, por ende mbeten larg objektivave të vendosura në Masterplan. Në vitin 2023, vetëm rreth 15% e mbetjeve janë ricikluar, ndërsa targeti i vendosur ishte 30% deri në vitin 2025 (raporti i Ministrisë së Mjedisit dhe Turizmit).

2. Përafrimi me Zotimet Financiare:

Zotimet financiare për zbatimin e Masterplanit për menaxhimin e mbetjeve janë përcaktuar në buxhetin e shtetit dhe përmes ndihmave të huaja dhe investimeve private. Alokimet buxhetore për vitet 2021-2024 kanë qenë më poshtë:

Buxheti i alokuar: Sipas të dhënave nga Ministria e Financave dhe raportet buxhetore për vitet 2021-2024, shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve kanë qenë të kufizuara, rreth 6-7 miliardë lekë çdo vit, që përbëjnë një pjesë të vogël të totalit të buxhetit të shtetit (përkatësisht 0.2% - 0.3%). Kjo ka krijuar një hendek në mbulimin e kostove të larta që kërkohen për të arritur standardet ndërkombëtare të riciklimit dhe menaxhimit të mbetjeve.

Përpjekjet për financim të jashtëm: Shumë projekte janë financuar nga donatorë ndërkombëtarë si Bashkimi Evropian, Banka Botërore dhe Agjencia e Zhvillimit Ndërkombëtar. Sidoqoftë, ka pasur vonesa në alokimin e fondeve, duke ngadalësuar avancimin e planeve për ndërtimin e impianteve të riciklimit.

3. Afati Kohor i Zbatimit:

Afatet e zbatimit për pjesën më të madhe të projektit "Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve" janë të kaluara për disa komponentë kyç:

Afatet për ndërtimin e impianteve dhe sistemeve të grumbullimit: Ndërsa disa impiante janë ngritur, ndërtimi i të tjerëve ka hasur vonesa, si në qytetin e Shkodrës dhe Vlorës. Raportet e Monitorimit nga Këshilli i Ministrave për vitin 2023 dhe 2024 tregojnë që shumë prej projekteve janë akoma në faza fillestare.

Përmbushja e kërkesave për riciklimin: Këto afate janë ende të paplotësuara, duke treguar një vonesë të konsiderueshme në implementimin e strategjive të riciklimit, megjithëse qeveria ka përmendur plane për të rritur kapacitetin deri në vitin 2025.

4. Cilësia e Zbatimit:

Zbatimi ka pasur probleme me cilësinë, si në infrastrukturën e grumbullimit të mbetjeve dhe në mundësitë për riciklim:

Mungesa e kontrollit dhe standardeve: Shumë nga impiantet e ndërtuara nuk i përmbushin standardet ndërkombëtare për riciklimin e mbetjeve dhe grumbullimin e tyre. Kjo ka çuar në një nivel të ulët të produktivitetit dhe në efekte mjedisore negative. Disa raporte të auditorëve të brendshëm kanë ngritur shqetësime për kontratat e dhëna pa proces të duhur të tenderimit dhe për mungesën e investimeve të nevojshme për mirëmbajtjen e impianteve.

5. Komentet nga Palët e Interesuara:

Ndikimi në Komunitet: Palët e interesuara, si shoqëria civile dhe organizatat e mjedisit, kanë bërë kritika për mungesën e transparencës dhe përvojës në zbatimin e këtij plani. Grumbullimi i mbetjeve në disa qytete mbetet i papërshtatshëm, duke rritur shqetësimet për shëndetin publik. Në disa raste, mbetje të grumbulluara ndotën hapësira publike dhe shkaktojnë probleme me pastrimin e ajrit.

Auditimet dhe Monitorimi: Në vitin 2023, Këshilli i Lartë i Shëndetësisë dhe Auditorët e Brendshëm të Ministrisë së Mjedisit realizuan auditime të projektit dhe të impianteve të riciklimit. Shumë nga këto auditime nxorrën në pah mungesën e përputhshmërisë me standardet ndërkombëtare dhe investime të pamjaftueshme në menaxhimin e mbetjeve.

6. Rekomandime dhe Përshtypje:

Përmirësimi i mbikëqyrjes dhe transparencës: Duhet të rritet mbikëqyrja dhe transparenca për tenderat dhe projektet e ndërtimit të impianteve të menaxhimit të mbetjeve, për të reduktuar mundësinë e korrupsionit dhe abuzimeve. Po ashtu, duhet një investim më i madh në kapacitetet e menaxhimit të mbetjeve.

Përmbushja e objektivave afatshkurtra dhe afatgjata: Për të përmbushur qëllimet afatshkurtra dhe afatgjata, duhet të alokohen fonde të mjaftueshme për përmirësimin e infrastrukturës dhe ndërtimin e impianteve që i plotësojnë kërkesat ndërkombëtare.

Në përfundim, premtimi për menaxhimin e integruar të mbetjeve në Shqipëri deri në Dhjetor 2024 ka hasur në sfida të shumta, duke përfshirë vonesa në ndërtimin e impianteve dhe në arritjen e objektivave të riciklimit. Cilësia e zbatimit dhe alokimi i kufizuar i fondeve kanë ngadalësuar progresin. Megjithatë, përpjekjet për të përmbushur angazhimet ndërkombëtare dhe për të përmirësuar menaxhimin e mbetjeve vazhdojnë të jenë një prioritet, pavarësisht vonesave dhe mungesës së financimit të mjaftueshëm.

G. Vlerësimi i përgjegjshmërisë dhe Kontratës me Votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik të premtimit

Për të vlerësuar nëse premtimi “Menaxhim i Integruar i Mbetjeve në Tërësinë e Territorit sipas Masterplanit” ka reflektuar përgjegjshmëri dhe një kontratë të realizuar me votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik, duhet të shqyrtojmë disa aspekte kyçe lidhur me buxhetin, alokimin e burimeve, dhe implementimin e premtimeve për të arritur objektivat e parashikuara në këtë fushë.

1. Përgjegjshmëria Buxhetore dhe Fiskale:

Një premtim i tillë duhet të reflektojë një angazhim të qartë dhe të realizuar nga ana e qeverisë për të alokuar burime të mjaftueshme për zbatimin e tij, të përputhshme me kapacitetet buxhetore dhe fiskale të shtetit. Kjo do të thotë se:

Alokimi i Buxhetit për Menaxhimin e Mbetjeve: Nga viti 2021 deri në 2024, Shqipëria ka alokuar rreth 6-7 miliardë lekë në vit për menaxhimin e mbetjeve. Kjo është një shumë e kufizuar, që përbën vetëm 0.2%-0.3% të buxhetit të shtetit. Kjo mund të interpretohet si një shenjë e një përkushtimi të ulët për një plan afatgjatë që kërkon investime të mëdha infrastrukturore. Pavarësisht premtimit, alokimet financiare për menaxhimin e mbetjeve janë të pamjaftueshme për të arritur objektivat ambicioze të riciklimit dhe menaxhimit të mbetjeve.

Zbatimi i Angazhimeve Fiskale: Megjithë angazhimet e para për përmirësimin e menaxhimit të mbetjeve, nuk ka pasur një konsistencë të dukshme në alokimin e fondeve në çdo vit të periudhës 2021-2024, duke krijuar një hendek mes angazhimeve dhe mundësive reale të buxhetit. Mungesa e alokimeve të mjaftueshme për zbatimin e objektivave ka ngritur shqetësime për qëndrueshmërinë e zbatimit të planit dhe për përmbushjen e zotimeve që lidhen me riciklimin dhe trajtimin e mbetjeve.

Lidhja me Rregullat Fiskale: Në kontekstin e rregullave fiskale, shpenzimet për menaxhimin e mbetjeve janë një prioritet tërësor për përmirësimin e kushteve të jetesës dhe për reduktimin e ndikimeve mjedisore. Megjithatë, kufizimet fiskale, borxhi publik dhe një deficit buxhetor në rritje mund të kenë ndikuar negativisht në mundësinë e shtimit të fondeve për këtë sektor.

2. Përgjegjshmëria Ekonomike dhe Zhvillimi i Qëndrueshëm:

Ky premtim duhet të ketë një ndikim të drejtpërdrejtë në zhvillimin ekonomik të vendit, duke kontribuar në krijimin e mundësive të reja për punësim, rritjen e efikasitetit të sektorëve të menaxhimit të mbetjeve dhe zhvillimin e industrive të riciklimit dhe teknologjive të pastrimit.

Produktiviteti dhe Puna: Nëse premtimi do të ishte zbatuar siç është parashikuar, ai mund të kishte kontribuar në krijimin e mundësive të reja punësimi dhe rritjen e produktivitetit në sektorët përkatës. Megjithatë, me ndërtimin e impianteve të riciklimit të ngadalësuar dhe mospërmbushjen e kërkesave infrastrukturore, ka pasur mundësi të humbura për punësim dhe zhvillimin e industrive të riciklimit. Një mundësi e papërdorur ka qenë përdorimi i fondeve për të rritur kapacitetet teknologjike të menaxhimit të mbetjeve.

Kostot Ekonomike të Mungesës së Zbatimit të Premtimit: Mungesa e realizimit të këtij premtimi ka një ndikim negativ në ekonominë e vendit, pasi kostoja e menaxhimit të mbetjeve mbetet e lartë, duke krijuar një ndotje më të madhe dhe rritje të shpenzimeve për pastrimin e mbetjeve dhe pastrimin e ajrit. Po ashtu, zhvillimi i industrisë së riciklimit, që mund të kishte sjellë mundësi për zhvillimin ekonomik dhe uljen e papunësisë, ka mbetur i kufizuar.

3. Kontrata me Votuesit dhe Komunikimi i Zbatimit:

Një premtim i tillë ka krijuar një marrëdhënie të drejtpërdrejtë me votuesit, duke i premtuar një përmirësim të kushteve të jetesës përmes një menaxhimi më të mirë të mbetjeve.

Megjithatë, nga ana tjetër, mungesa e mbështetjes financiare dhe vonesat në zbatimin e projekteve ka minuar besimin e publikut në realizimin e këtyre premtimeve.

Votuesit dhe Shpresa e Rritjes së Standardeve: Nëse do të ishin përmbushur afatet dhe objektivat e vendosura në Masterplan, kjo do të kishte ndihmuar në rritjen e cilësisë së jetesës për qytetarët. Pavarësisht vonesave dhe pasigurisë, ky premtim ka krijuar shpresa për një të ardhme më të pastër dhe më të qëndrueshme mjedisore.

Raporti me Shoqërinë Civile dhe Monitorimi: Shoqëria civile dhe organizatat e mjedisit kanë kritikuar ritmin e ngadalshëm të zbatimit të këtij plani. Sipas raportimeve të shoqatave të mjedisit, performanca ka qenë larg premtimeve të dhëna, dhe ka pasur një mungesë të konsiderueshme transparence dhe mbikëqyrje të proceseve të tenderimit dhe implementimit të projekteve.

Në përfundim, **premtimi për menaxhimin e integruar të mbetjeve** deri në dhjetor 2024 ka pasur një **përgjegjësi të kufizuar në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik**. Mungesa e fondeve të mjaftueshme dhe vonesat në implementimin e projekteve kanë krijuar një kontratë të paplotësuar me votuesit. Kjo ka çuar në një **përmbushje të mangët të premtimeve**, duke minuar besimin e publikut dhe duke krijuar sfida për zhvillimin e qëndrueshëm mjedisor dhe ekonomik të vendit.

Për të pasur një ndikim të qëndrueshëm dhe të dobishëm, duhet një rritje e alokimeve buxhetore, mbështetje më e madhe për industrinë e riciklimit dhe përmirësim në transparencën e implementimit të projekteve.

Programi ka arritur një përmbushje të kufizuar

Për të bërë një vlerësim të përmbushjes së programit "Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve" deri në vitin 2025, mund të vlerësojmë përmbushjen në përqindje për secilin nga elementët e analizuar më sipër. Këto elemente janë të rëndësishme për të marrë një pamje të përgjithshme të progresit dhe për të vlerësuar se sa ka arritur të realizohet deri tani nga objektivat e parashikuara.

1. Arritjet Sasiore (Përfundimi i impianteve dhe nivelet e riciklimit)

Përfundimi i impianteve të riciklimit dhe grumbullimit: Disa impiante janë përfunduar, por shumë prej tyre janë nënkapacitet dhe nuk i përmbushin standardet ndërkombëtare. Kjo tregon një progres të kufizuar në përfundimin e impianteve dhe integrimin e kapaciteteve të nevojshme.

Vlerësimi: 40% (kjo është një përpjekje e moderuar, por me shumë nevojë për përmirësime dhe zgjerim të kapaciteteve).

Niveli i riciklimit: Pavarësisht rritjes, niveli i riciklimit është ende larg objektivave, me vetëm 15% të mbetjeve të ricikluara në vitin 2023, ndërkohë që objekti ishte 30% deri në vitin 2025.

Vlerësimi: 50% (ka pasur rritje, por mbeten shumë larg objektivave përfundimtare).

Përmbledhje për arritjet sasore: Deri në vitin 2025, programi ka përmbushur rreth **45%** të objektivave të planifikuara për impiantet dhe riciklimin, me një progres të ngadaltë dhe shumë nevoja për përmirësime.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare (Buxheti dhe Financimi i Projekteve)

Buxheti i alokuar: Alokimi i buxhetit është i kufizuar dhe përbën vetëm 0.2%-0.3% të buxhetit të shtetit, që është shumë e ulët për të përmbushur objektivat e programit. Ka pasur edhe vonesa në shpërndarjen e fondeve nga donatorët.

Vlerësimi: 30% (shpenzimet janë shumë të kufizuara dhe ka një hendek të dukshëm midis nevojave dhe alokimeve të fondeve).

Përpjekjet për financim të jashtëm: Shumë projekte janë financuar nga donatorët, por ka pasur vonesa në alokimin e fondeve, që ka ngadalësuar zbatimin.

Vlerësimi: 60% (përpjekjet për financim janë të rëndësishme, por ka ende vonesa dhe sfida për mbulimin e kërkesave financiare).

Përmbledhje për përpjekjet financiare: Përmbushja e zotimeve financiare ka arritur rreth **45%**, duke reflektuar alokime të kufizuara dhe vonesa të shpeshta.

3. Afati Kohor i Zbatimit (Ndërtimi i Impianteve dhe Përafrimi me Afatet e Planifikuara)

Afatet për ndërtimin e impianteve: Disa impiante janë përfunduar, por shumica janë ende në faza të hershme dhe ka pasur vonesa të mëdha për ndërtimin e impianteve në qytetet e Shkodrës dhe Vlorës.

Vlerësimi: 40% (ka pasur vonesa dhe ende ka impiante që nuk janë ndërtuar).

Përmbushja e kërkesave për riciklimin: Këto afate nuk janë përmbushur dhe nuk ka pasur një përmbushje të plotë të objektivave të riciklimit.

Vlerësimi: 30% (vonesa të dukshme në implementimin e strategjive të riciklimit).

Përmbledhje për afatet kohore: Në përmbledhje, afatet për ndërtimin e impianteve dhe përmbushjen e kërkesave të riciklimit kanë arritur rreth **35%** të progresit, me shumë vonesa dhe mbetje të ngadalësuar.

4. Cilësia e Zbatimit (Implementimi dhe Standardet Ndërkombëtare)

Mungesa e kontrollit dhe standardevë: Impiantet e ndërtuara nuk përmbushin standardet ndërkombëtare dhe ka një nivel të ulët të produktivitetit.

Vlerësimi: 30% (cilësia e zbatimit është e dobët dhe standardet ndërkombëtare nuk janë përmbushur në mënyrë adekuate).

Përmbledhje për cilësinë e zbatimit: Cilësia e zbatimit është në një nivel të ulët dhe mund të vlerësohet rreth **30%**.

5. Përgjegjshmëria Buxhetore, Fiskale dhe Ekonomike (Alokimi dhe Përbushja e Angazhimeve)

Përgjegjshmëria Fiskale dhe Ekonomike: Ka pasur një angazhim të kufizuar nga qeveria për të alokuar fonde të mjaftueshme dhe për të mbështetur zhvillimin e qëndrueshëm të industrisë së riciklimit.

Vlerësimi: 40% (përgjegjshmëria fiskale ka qenë e kufizuar dhe ka pasur mungesë financimi).

Përmbledhje për përgjegjshmërinë buxhetore dhe fiskale: Angazhimi për përbushjen e zotimeve fiskale ka arritur vetëm rreth **40%** të nivelit të parashikuar.

Vlerësimi Përfundimtar për Përbushjen e Premtimit: 45%

Në përgjithësi, programi për menaxhimin e integruar të mbetjeve deri në vitin 2025 ka arritur një përbushje të kufizuar të objektivave të tij. Disa aspekte të rëndësishme, si ndërtimi i impianteve, riciklimi, dhe alokimi i fondeve, janë duke hasur sfida të mëdha që kanë penguar përbushjen e plotë të premtimeve.

Përbushja e përgjithshme: Afërsisht **45%** e objektivave të planifikuara për periudhën deri në 2025 janë përbushur deri tani, me progres të ngadaltë dhe shumë nevoja për përmirësime, sidomos në aspekte të financimit dhe implementimit të impianteve të riciklimit.

Për të përbushur objektivat e mbetur, do të kërkohet një rritje e alokimeve financiare dhe një angazhim më i fortë për të përfunduar ndërtimin e impianteve dhe rritur cilësinë e zbatimit.